

Кошжанова Г.А.¹, Ширинбаева Г.К.¹, Калыкова А.О.²

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті (Алматы, Қазақстан)

²Алматы технологиялық университеті (Алматы, Қазақстан)

gulshat8@inbox.ru

a.oralbekovna@mail.ru

БОЛАШАҚ ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГТАРДЫҢ ӨЗІН-ӨЗІ БАҒАЛАУДЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа

Бұл мақалада оқу процесі болашақ студенттердің психологиялық қалыптасуында жетекші рөл атқарады. Өзін-өзі бағалаудың ең жоғары деңгейін дамыту үшін маңызды жағдайлар жасау мақсатында оқушының өзін-өзі бағалауының даму деңгейін ескере отырып, педагогикалық әсердің сапалық ерекшелігін анықтау. Болашақ жоғары және төменгі курстардың педагог-психологтарын өзін-өзі бағалаумен жеке тұлғаның ерекшеліктерін, жағдайларын бақылаумен үнемі салыстыру жүргізілді. Болашақ маманның өзіне есеп беру өзін-өзі бағалауды шартты түрде тәуелсіз және басқа кездейсоқ әсерлерден тұрақты етеді. Өзін-өзі бағалауды арттырудың бір жолы-әлеуметтік салыстыру, басқалардың өзі туралы пікірлерін салыстыру. Мәселені теориялық және эксперименттік зерттеу нәтижесінде келесі тұжырымдар мен ұсыныстар жасауға болады. Өзекті мәселе бойынша ғылыми-психологиялық әдебиеттерді талдау психологияның ғылыми жетістіктерін анықтауға ықпал етеді. Жоғары және кіші курс студенттерінің өзін-өзі бағалау ерекшеліктерін сипаттау оның сипаттамаларының, әдістері мен психологиялық мүмкіндіктерінің жоғары деңгейін дәлелдейді. Болашақ педагог-психологтың жоғары және кіші курс студенттерінің өзін-өзі бағалау ерекшеліктері оқу процесінде нақты іс-шаралар арқылы жүзеге асырылады.

Зерттеу нәтижелерінен келесі ұсыныстар шығады: мектеп практикасында зерттеу нәтижелерінің материалдары арқылы тәрбие жұмысын жетілдіру мақсатында орындалған ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін белгілеу, оқыту және тәрбие қызметі саласындағы жеке тұлғаны өзін-өзі бағалау мүмкіндіктерін жүйелі түрде қарастыру, өзін-өзі бағалау мүмкіндіктерін жетілдіру, психологиялық жұмыстың әртүрлі формаларының барлық мүмкіндіктерін пайдалану.

Кілттік сөздер: өзін-өзі бағалау, тұлға, мотив, сапалық, қасиет, процес.

Кошжанова Г.А.¹, Ширинбаева Г.К.¹, Калыкова А.О.²

¹Казахский национальный педагогический университет имени Абая,
(г. Алматы, Казахстан)

²Алматинский технологический университет(г. Алматы, Казахстан)

gulshat8@inbox.ru

a.oralbekovna@mail.ru

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ САМООЦЕНКИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ-ПСИХОЛОГОВ

Аннотация

В этой статье учебно - воспитательный процесс играет ведущую роль в формировании самооценки. Определение качественной специфики педагогического

воздействия с учетом уровня развития самооценки у студента с целью создания существенных условий для развития высокого уровня самооценки. Было отмечено, что будущие педагоги-психологи постоянно сравнивают самооценку старших и младших курсов - особенности, ситуации самого индивида. Самоанализ и самоотчет делают самооценку условно независимой и устойчивой от других случайных воздействий. Один из способов самооценки – это социальное сравнение, сравнение мнения окружающих о себе. В результате теоретического и экспериментального изучения проблемы можно сделать следующие выводы и рекомендации. Анализ научно – психологической литературы по актуальной проблеме способствует выявлению научных достижений психологии. Характеристика особенностей самооценки студентов верхнего и нижнего курса свидетельствует о высокой степени ее характерных особенностей, методических и психологических возможностей. Особенности самооценки будущих педагогов-психологов старших и младших курсов реализуются через конкретные мероприятия в учебно-воспитательном процессе.

Из результатов исследования вытекают следующие предложения: учет результатов выполненных исследовательских работ в школьной практике с целью совершенствования учебно – воспитательной работы по материалам результатов исследования, систематическое рассмотрение возможностей самооценки личности по направлениям обучения и воспитания, совершенствование мероприятий возможностей самооценки, использование всех возможностей различных психологических форм работы.

Ключевые слова: самооценка, личность, мотив, качество, процесс.

Koshjanova G.A.¹, Shirinbayeva G. K¹, Kalykova A. O²

¹Kaznpu named after Abai, Almaty, Kazakhstan. Almaty, Kazakhstan

²Almaty technological university. Almaty, Kazakhstan

gulshat8@inbox.ru

a.oralbekovna@mail.ru

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF SELF-ASSESSMENT OF FUTURE TEACHERS-PSYCHOLOGISTS

Abstract

In this article, the educational process plays a leading role in the formation of self-esteem. Determination of the qualitative specifics of pedagogical influence, taking into account the level of self-esteem development of the student in order to create essential conditions for the development of a high level of self-esteem. It was noted that future teachers-psychologists constantly compare the self-esteem of senior and junior courses - features, situations of the individual himself. Self-analysis and self-report make self-assessment conditionally independent and stable from other random influences. One of the ways of self-assessment is a social comparison, comparing the opinions of others about themselves. As a result of theoretical and experimental study of the problem, the following conclusions and recommendations can be made. The analysis of scientific and psychological literature on an urgent problem contributes to the identification of scientific achievements of psychology. The characteristics of the self-esteem of upper and lower year students indicate a high degree of its characteristic features, methodological and psychological capabilities. Features of self-assessment of future teachers-psychologists of senior and junior courses are implemented through specific activities in the educational process.

The following suggestions follow from the results of the study: taking into account the results of the research work performed in school practice in order to improve educational work based on the materials of the research results, systematic consideration of the possibilities of self-assessment of the individual in the areas of training and education, improving the activities of self-assessment opportunities, using all the possibilities of various psychological forms of work.

Keywords: *self-esteem, personality, motive, quality, quality, process.*

Кіріспе. Дамыған тұлғаның қалыпты жағдайында өз пікіріңіз болуы керек, өз жұмысыңызды бағалай білуіңіз керек, жауапты адам болуыңыз керек. Бұл адамның өзіне деген сенімділігін және белсенді әрекеттерге бағытталуын қамтамасыз етеді. Теріс сипаттағы өзін-өзі бағалау адамды апатияға, басқаларға немқұрайлылыққа әкелуі мүмкін. Мұндай жағдайды болдырмау үшін жасөспірім кезінде адам өзінің жетістіктері мен сәтсіздіктерін өз бетінше сезіне бастаған кезде өзімен қарым-қатынас пен өзіне деген сенімділікті қалыптастыру қажет. Өзін - өзі бағалау-бұл ақыл-ой белсенділігінің критерийлерінің бірі, күрделі динамикалық, жеке тұлғаның құрылымы. Өзін-өзі бағалау, ең алдымен, реттеуші функцияны атқарады. Өзін-өзі тәрбиелеу өзін-өзі құрметтеуден басталады. Адам өзін-өзі тәрбиелеу үшін тәрбиенің қандай қасиеттері қажет екенін нақты білуі керек. Өзін - өзі бағалау-өзін басқа адамдармен салыстыру және өзін-өзі растау деңгейін өз әрекеттерінің нәтижесімен салыстыру арқылы қалыптасады. Теңдестірілген өзін-өзі бағалау өзін-өзі тәрбиелеудің мақсаттары мен міндеттерін дұрыс қалыптастыруға ықпал етеді. Өзін - өзі бағалау-субъект отбасындағы адамдармен, оқу орындарында, басқа жерлерде қарым-қатынас жасағанда және басқалар туралы өз пікірін білдіргенде қалыптасады. Ол өзін басқалармен салыстырады және егер бұл байланыстардың нәтижесі өзін-өзі бағалаудың төмендігін көрсетсе, адам өзінің әр ісінде келеңсіздіктер мен блоктар табады.

Тұлғаның қасиеттері мен іс-әрекеттері арасындағы күрделі байланысты педагогикалық бағалау нәтижесінде жаңа деңгейге көшу басталады. Сәттілік пен сәтсіздіктің ішкі себептеріне әсер ететін сезім мен түсіну процесі дамиды. Жеке қасиеттердің өзгеруі күрделі және ұзақ процесс болып табылады, ал тұлғаның сапасы тұрақты білім ретінде ішкі әлемнің тұрақтануына әкеледі. Жеке қасиеттерді қалыптастыру процесінің күрделілігі туралы Білім пайда болады. Болашақ маманның өзін-өзі бағалауы динамикалық сипатқа ие болатын өзін-өзі бағалаудың жаңа көрсеткіштерін қалыптастырады.

Болашақ педагог-психологтардың құрамдас бөлігі жоғары және кіші курс студенттерінің өзін-өзі бағалау тұжырымдамасында маңызды. Өзін - өзі бағалау-бұл адамның өзін тұтастай бағалауы (жалпы өзін-өзі бағалау) және іс-әрекеттер мен көзқарастардың жекелеген аспектілерінде қалыптаса бастайды.

Зерттеу материалдары мен әдістері Болашақ педагог-психологтардың жоғарғы және төменгі курс студенттерде медициналық, педагогикалық құжаттарын, әлеуметтік психологиялық – педагогикалық сипаттамаларын қарастыру.

- жоғарғы және төменгі курс студенттерін бақылау;
- болашақ педагог-психологтардың жоғарғы және төменгі курс студенттерде өзін-өзі бағалау ерекшеліктері бойынша арнайы әдістемелермен анықтаушы эксперимент жұмыстарын жүргізу
- сандық және сапалық зерттеулердің қорытынды нәтижелері:

Әдебиеттерге шолу. Психологиялық зерттеулер адамның өзі туралы пікірі оның әрекеттерін реттеуге негіз болатындығын көрсетті [1]. Адамның өзін-өзі бағалауының динамикалық, көп қырлы, күрделі құбылысы адамның іс-әрекеті мен мінез-құлқын, оның өмірінің көптеген аспектілерін анықтайды. Осы уақытқа дейін өзін-өзі бағалаудың даму жағдайына, оның мазмұнына, анықтамасына бірыңғай әсер қалыптасқан жоқ.

- Болашақ педагог - психологтың өзін-өзі бағалауы, олардың күш-жігерін, дағдыларын, мүмкіндіктерін, ерекшеліктерін, кемшіліктерін, жағымсыз қасиеттерін анық көре алмау, олардың өзін-өзі бағалауы жоғары, төмен болады. Студенттерге өздерін дұрыс және әділ бағалауға үйретіңіз - өзін-өзі тәрбиелеуді басқарудағы ең маңызды мақсаттардың негізі болады. Нағыз "мен" - өзін-өзі бағалау, өмірлік тәжірибе, байқау, өзін-өзі танудың тұрақтылығы, ұжымдағы дұрыс қоғамдық пікір, достар тарапынан сынға алу үшін шешуші жағдайлар. Болашақ педагог - психологтардың өзін-өзі бағалауына байланысты

проблемалар л. с. Выготский, С. Л. Рубинштейн, д. Б. Эльконин, м. с. Тайчинов, л. и. Божович, Э. Эриксон [2] және т. б. т.б. зерттеушілердің өзіндік танымды зерттеген еңбектерінде байқалады. Сондай – ақ шетелдік Ш. Ш. Пирогланов, В.В.Попова, Д. А. Грициенко ЖОО-да тәрбие қызметін ұйымдастыру тәсілдерін сипаттайды, олардың ішінде: студенттік бірлестіктер, студенттік-оқытушылық қауымдастықтар, волонтерлік қызмет, ЖОО-ның бейімделу бағдарламалары; әлеуметтік-кәсіптік әріптестік; студенттік өзін-өзі басқару т.б. зерттеушілердің де еңбектерінде кездеседі [3]. Ш. Ш. Пирогланов, В.В.Попова, Д. А. Грициенко ЖОО-да тәрбие қызметін ұйымдастыру тәсілдерін сипаттайды, олардың ішінде: студенттік бірлестіктер, студенттік- оқытушылық қауымдастықтар, волонтерлік қызмет, ЖОО-ның бейімделу бағдарламалары; әлеуметтік-кәсіптік әріптестік, студенттік өзін-өзі басқару т.б.

Арнайы эксперименттік зерттеулерде студенттердің өзін - өзі бағалауы іс – әрекеттің нақты түрінде зерттеледі. Студенттік жаста өзін-өзі бағалау және оның қалыптасуының ерекшеліктерін зерттеуге байланысты жұмыстар біздің жұмысымызға үлкен қызығушылық тудырады. Дәл осы мәселелер Ф. З.В. Кузьмина, Н.В. Кузьмина, В.Ф. Сафин, диссертациялық зерттеулерде Е, П. Гноева, С.Х. Ассадулина, А.М. Ахмедханов және т.б. өз жұмыстарында қарастырған[4].

Болашақ педагог-психологтарды өзін–өзі бағалауға дайындау үдерісі келесі педагог-психологтардың жұмыстарында айқындалды: Л. И. Божович, М.С. Неймарк, х. Я. Лимец, Н. Н. Тригубова, Л. Ф. Обухова. , Х. Я. Лимец өзін-өзі бағалаудың нақты негізгі міндеттерін өзін-өзі бағалау қабілетімен тоғыстырады [5]. Осыған сүйене отырып, Л.И. Божович келесі гипотезаны алға тартты: егер адам басқалардан дұрыс бағалауды қажет етсе, онда жастық өзін-өзі бағалауды сақтау қажеттілігі туындайды және бұл өзін-өзі бағалаудың 8-ші дәрежесімен байланысты болады. Бұл авторлар жасөспірім кезіндегі өзін-өзі бағалау процесіне жеткілікті түрде дайын болмаса, адам өзін бағалай алмайды деп мәлімдейді. Л. с. Рувинскийдің зерттеулерінде өздерінің жеке қасиеттерін бағалауда қиындықтарға тап болған орта мектеп оқушыларының өзін-өзі бағалау тәсілдерін аз адамдар біледі[6].

Болашақ педагог-психологтарды университетте даярлау мәселесі С.Й, Архангельский, Ф.Н. Гоноболіна, Т.Н. Илина, Н.В. Кузьмина, М.М. Левина, И.Т. Огородникова, В.А., Сластенина, Н.Ф. Талызина және басқа да көптеген ғалымдар болашақ маманның кәсіби педагогикалық шеберлігін қалыптастырудың негізгі заңдылықтары мен теориялық негіздерін зерттеген. Әдеби дереккөздерді талдау болашақ педагог-психологтарды даярлаудың тиімділігін арттыру педагогтың білім берудің мақсаттары мен мазмұнын анықтаудың жаңа құралдары мен тәсілдерін анықтаумен және жүзеге асырумен ғана емес, сонымен қатар оқытуды ұйымдастырудың қолданыстағы әдістерін жетілдірумен де байланысты екенін көрсетеді[7].

В. С. Мерлиннің айтуынша, ол өзінің іс-әрекетінің құндылықтары мен қасиеттерін сезінеді әлеуметтік бағалау мен ұжымдық бағалау жетекші рөл атқарады. Тұтас және жан-жақты адам әлеуметтік ризашылықты сезінгенде, бұл оның дамуында маңызды рөл атқарады. Мұғалімнің бағалау қызметінің рөлінің жасөспірім кезіндегі оқушылардың өзін-өзі бағалауын қалыптастыруға әсері Б.Г. Ананьев. , Л. И. Божович , А. И. Липкина, Л. А. Рыбак,[8] т. б.еңбектерінде анықталған. Авторлар тәлімгерлердің іс-әрекеттерін бағалау кезінде олардың мотивтерін ескеру қажеттілігін, олардың педагогикалық бағалауға деген көзқарасының күрделілігін, оқушылардың өзін-өзі бағалау сипатын, тұлғаның даму деңгейіне әсер ететін педагогикалық бағалау көрсетеді.

Л. И. Божович, П. Р. Чаматаның пікірінше, өзін-өзі бағалаудың қалыптасуы екі сатыдан тұрады: біріншісінде өзін-өзі бағалайтын адам тек өзінің іс-әрекеті мен жүріс-тұрысын бағалаумен шектеледі. Екіншіден, өзін-өзі бағалау саласы адамның моральдық қасиеттері мен ішкі күйін қамтиды [9].

Д. Б. Элькониннің пікірінше, тұлға өзінің мінез-құлқын басқарудың ерекше "ішкі механизмін" қалыптастырады. Адам өзінің мінез-құлқын өзіне және оның мүмкіндіктеріне қарай басқара алады [10]. Е. И. Савонконың пікірінше, өзін-өзі бағалау функциясы мінез-

құлықты реттеуші ретінде адамның басқа психикалық қасиеттерінің функциясы болып табылады олардың ерекшеліктерін дамытумен қатар, олар әр жас кезеңінде сапалы көрініс алады. Зерттеушілер бұл өзін-өзі бағалау функциясының дамуын оның тұрақтылығымен байланыстырады. Тұрақты өзін-өзі бағалау адамның өзіне деген көзқарасына әсер етеді. Өзін-өзі бағалауды қалыптастыру және дау-дамайдағы тұлғаның рөлі мәселесі американдық психолог К. Роджерстің жеке тұлға тұжырымдамасында көрінеді. К. Роджерстің айтуынша, жасөспірім кезіндегі өзін-өзі бағалау адамның қоршаған ортаға қатынасын, сыртқы жағдайларға байланысты өзіне қойылатын ішкі талаптардың сәйкестігін сипаттайды[11].

Зерттеу нәтижелері мен оларды талдау

Зерттеуде төменгі және жоғары курс болашақ педагог-психолог студенттер қатысты. Аудиторияда әр баланың жеке құжаттары сараланды. Бақылау күн сайын өткізілетін сабақтарда, жеке және топтық жұмыстарды, тәрбиелік сабақтарда, сонымен қатар оқытушылармен әңгімелесу үрдістерінде жүргізілді. Әр әдістеме бойынша әр студенттермен жеке жұмыс жүргізіліп, әр студентке жеке нәтиже шығарылады. Студенттерге тест парақшасы беріліп, шкала бойынша толтыру ұсынылады. Рубинштейн әдістемесі бойынша өзіне сенімділігін бағалау. Студенттер өз қабілеттілігін, мүмкіндігін, мінезін т.б. қасиеттерін өзінше бағалайды. Жауап беруіне байланысты төмендегі бағалау критерийлеріне сүйене отырып, студенттердің нәтижесін баллдық көрсеткіштермен бағаладық.

р/с	Бағаланатын тұлғалық қасиеттер	Жауаптары			
		иә	жоқ	кейде	білмеймін
1	Жақсы				
2	Адамгершілігі бар				
3	Ақылды				
4	Тәртіпті				
5	Еңбекқор				
6	Кішіпейіл				
7	Дарынды				
8	Сыпайы				
9	Шынайы				
10	Ұқыпты				

7-10 балл -Тапсырма барысында бірден қарым-қатынасқа түсуді бастамайды.

4-6 балл- Студенттер тапсырманы орындау нұсқасы басталғанда қарым-қатынасқа түсуге дайын болады. Тапсырмаларды дұрыс орындауға тырысады. уақыт-15-20минут

0-3 балл- Эксперимент жүргізушімен бірден қарым-қатынасқа түседі, тапсырманы орындау жылдам жүзеге асады.

Даму деңгейі туралы тұжырымдама:

7-10 балл-жоғары

4-6 балл-орташа

0-3 балл-төмен

Балаларды бағалау критерийі:

1. Студенттер берілген тапсырманы түсінді ме?
2. Берілген тапсырмаларды орындағанда дұрыс жауап берді ме?
3. Тапсырманы орындау барысында студенттерге көмек көрсетілді ме? (көрсетілсе, қандай көмек түрі көрсетілді?)
4. Тапсырманы өзі орындады ма?
5. Тапсырманы орындау жылдамдығы? (берілген уақыт ішінде орындай алды ма?)

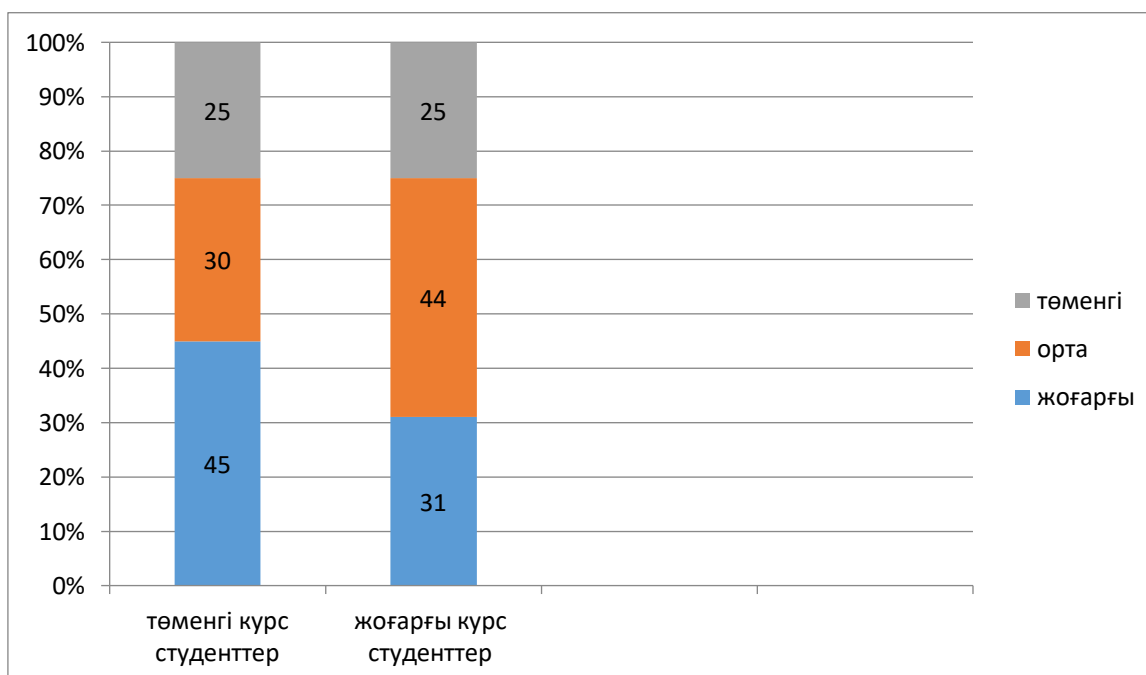
Әдістемесі бойынша студенттердің көрсеткен нәтижелерін үш деңгейге бөліп қарастырдық:

Ең жоғары деңгейге - тапсырмаларды өз бетінше толық және дұрыс орындағандар тағайындалды. Яғни, тапсырманы жақсы түсінгендер оны белгілі бір уақытта орындай алды. Бұл деңгейде субъектілерге тек белсендіру және эмоционалды көмек түрлері қолданылады.

Орташа деңгей - бұл деңгей тапсырмаларды орындау кезінде бірнеше қателіктер жібергендерге беріледі, тапсырманы ішінара түсінбеді. Деңгейдің осы кезеңінде тапсырмаларды орындау кезінде аздап көмек көрсетіледі.

Төмен деңгей-бұл деңгей тапсырмаларды орындау кезінде көптеген қателіктер жіберген, жылдамдығы төмен және экспериментатордың көп көмегіне мұқтаж адамдарға жатады.

Алынған нәтижелерді қорытындылай келе, төменгі және жоғарғы курс студенттер өзін-өзі бағалауын салыстырмалы түрде төмендегідей гистограммамен көрсетеміз

6-сурет

Біз болашақ педагог-психолог төменгі және жоғарғы курс студенттерінің өзін-өзі бағалауын салыстыра отырып, жоғары студенттеріне қарағанда төменгі курс студенттерінің өзін өзі бағалауы жоғары болды.

Педагогикалық көмекті тапсырманы орындаудың жоғары пайызын көрсеткен экспериментатор көрсетті, 30% орташа пайызды, 25% төмен пайызды көрсетті. Жоғары сынып оқушыларының 31% - ы тапсырманың жоғары пайызын, 44% орташа пайызды және 25% төмен пайызды көрсетті. Экспериментатор жоғары сынып оқушыларының "сіз өзіңізді қалай бағалайсыз"тестіне берген жауаптары бойынша педагогикалық көмек көрсетті. Мұнда біз тапсырманың орта деңгейде орындалғанын көреміз.

Өзін өзі бағалау процесінде жетістікке жету маңызды рөл алды. Егер студент тапсырманы жиі орындай алмай төмен баға алатын болса, онда жетістікке жетуі төмендейді. Бұл жағдайда алдымен уайым содан бағаға деген маңызы жоғалады. Өзін-өзі бағалауы түбегейлі өзгереді. Төменгі курс студенттер өздерінің оқу әрекетінің нәтижесін артық бағалайтынын көреміз. Олар өздерінен нені талап ететіні мен қандай тапсырманы орындай алатын мүмкіндігі арасындағы алшақтықты әлі де болжай алмайды. Артта қалудың алғашқы кезінде алшақтық жеткілікті сезілмейді, бастысы оны қабылдамайды.

Студенттердің өзін-өзі бағалауының төмендігі олардың психологиялық тұрақтылығының төмендігіне байланысты байқалады. Оларға стресстік жағдайларда, стресстік жағдайларда немесе стресстік жағдайларда шиеленіссіз ештеңе істеу қиын болды.

Бұл өз кезегінде осы жағдайға байланысты уайымдардан іштей шектелуіне мүмкіндік береді. Бірақ, кейбір студенттер дәл осындай мінез-құлықтармен қоршаған ортадан өзін-өзі жоғары бағалауы және оны көрсетуі, өздеріне жағымсыз қарым-қатынасты тудырады. Осы жағдайларға сүйене отырып, біз өзін-өзі бағалау оқудың сәттілігіне әсер ететінін көрдік және осы сәттен бастап біздің зерттеу жұмысымыздың болжамы расталды. Егер егде жастағы адамның өзін-өзі бағалау деңгейі төмен болса, ол өзін барлық жағынан құрметке лайықсыз деп санайды. Өзін-өзі бағалаудың төмен деңгейімен әрқашан өзіне деген теріс көзқарас, белсенді қатынастардан, әрекеттерден қашуға тырысу бар.

Зерттеу нәтижесінде жоғары және төмен курс студенттері өзін-өзі бағалауының ерекшелігінің біршама айырмашылығы байқалды. Біз зерттеу жұмысымызды арнайы әдістемелерді пайдаландық.

Осы әдістерді енгізу кезінде бірнеше студенттер қиындықтарға тап болды. Экспериментатор педагогикалық көмек көрсетті (ұйымдастырылған және жүйелі көмек). Біздің зерттеуімізде анықтаушы экспериментке қолданылатын бірінші әдіснаманы бағалау критерийлеріне сүйене отырып, біз келесі қорытындыларды жасадық.

Әдістемеге сәйкес, оқытудың сәттілігі мен зерттеу нәтижесінде алынған өзін-өзі бағалау нәтижесін салыстыра отырып, біз үлгермеген төменгі курс студенттері өздерінің оқу іс-әрекеттерінің нәтижесін орташаландыратынын көреміз.

Олар өздерінен нені талап ететіні мен қандай тапсырманы орындай алатын мүмкіндігі арасындағы алшақтықты әлі де болжай алмайды. Артта қалудың алғашқы кезінде алшақтық жеткілікті сезілмейді, бастысы оқушы оны қабылдамайды. Бірақ кейбіреулер тапсырмаға қызығушылық танытты, ал басқалары оны абайсызда орындады. Ол мұны ересектердің көмегімен қолдана алады, мақтауды күткен кезде 20 доллар үнемдейді. Кейбір студенттер тез шаршауды, гиперактивтілікті сезінеді. Оқушылар ересектермен жақсы қарым-қатынас жасайды, құрдастарымен сөйлесе алады.

6. Әдістеме бойынша төменгі курс студенттердің пайыздық көрсеткіштері, 29 % көрсеткіш, тапсырманы орындауда жоғары пайызды көрсеткен 42%, орташа пайызды 29%, көрсетті. Эксперимент жүргізіші тарапынан педагогикалық көмек көрсетілді. Біз бұл жерде тапсырманы білімалушылардың жоғары деңгейде орындағанын көре аламыз.

Ал жоғарғы курс студенттері әдістеме бойынша «сен өзінді қандай студентпін деп есептейсің?» – деген сұрақтар қойғанымызда ,орташа жауап берді. Көптеген балалар дәл

жауап бермеді. 35 % көрсеткіш, тапсырманы орындауда жоғары пайызды 53%, орташа пайызды 12%, төмен пайызды көрсетті. Мұнда тапсырмаларды орындағынын орташа екенін көре аламыз.

Қорытынды.

7. Зерттелетін мәселе бойынша әдебиеттерді талдап, жоғары және төменгі курс студенттерінің өзін-өзі бағалау ерекшеліктерін зерттей отырып, біз келесі ұсыныстарды қарастырдық. Психологиялық-педагогикалық көмек көрсету, психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу. Бұл жағдай жасауға қызмет етуі керек және психология студенттерін олардың негізгі мақсаты-оқу және танымдық іс - әрекеттерін дамытуға бағыттауы керек. Педагог үшін студенттердің жұмысын бағалау маңызды. Білімалушылардың жеке психологиялық ерекшеліктерін ескеру, олардың назарын және қабілеттерін ойын арқылы анықтау және оның нәтижелерімен жұмыс істеу қажет. Психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, өзін-өзі бағалауы төмен жасөспірімнің белсенділігін арттырыңыз. Өз жұмысының ерекшелігін сапалы түсіну міндетін қоятын жағдайларды енгізу Өзін-өзі бағалау белсенділігін арттырады. Әлеуметтік шаралар арқылы өзін-өзі бағалау деңгейін арттыруға ықпал ету (мақтауды ұтымды пайдалану және т.б.).

References:

1. Bruner Dzh. *Lichnost' i soznanie*. - M., 1999.
2. Bozhovich L.I. *Lichnost' i ee formirovanie v detskom vozroste* // M., *Prosveshchenie*, 1968. – 63 s.
3. Piroglanov SH.SH., Popova A.V., Gricienko D.A. *Pedagogicheskoe formirovanie social'noj otvetstvennosti obuchayushchihsya v vuzah v kontekste novej paradigmy vospitatel'noj raboty* // *Problemy sovremennogo pedagogicheskogo obrazovaniya*. 2021. № 70-4. S. 298-301.
4. Ahmedhanov A.M. *Vliyanie samoocenki na harakter mezhlichnostnyh otnoshenij v grupe: Diss. kand, psihol, nauk. M., 1983. 189 s.18» Babanskij YU.K. Lichnostnyj faktor optimizacii obucheniya*// *Voprosy psihologii*. 1984, M, S. 51-57.
5. Bozhovich L.I. *O nekotoryh problemah i metodah izucheniya lichnosti shkol'nika* // *Voprosy psihologii lichnosti shkol'nika* M., *Prosveshchenie*, 1968. – 93 s.
6. Asadulina S.H. *Vliyanie samoocenki na formirovanie professional'no-pedagogicheskoy napravlenosti lichnosti budushchego uchitelya: Diss. kand. psihol, nauk, M., 1986. 183 s*
7. Levina M.M. *Funkcional'noe modelirovanie processa obucheniya* // *Nov, napr. v ped, naukah. M.: Pedagogika, 1991, Vyp.15. № I. G. 28-33*
8. Lipkina A.I. *Samoocenka shkol'nika* // M., 1976
9. Bozhovich L.I. *Problemy formirovaniya lichnosti. /pod. red. D.I. Fel'dshtejn. Moskva-Voronezh, 1995. - 325 s.*
10. El'konin D.B. *Vozrastnye vozmozhnosti usvoeniya znaniy. – M., 1986. – 55 s.*
11. Rodzhers K.R. *Tvorchestvo kak uselenie sebya. //Voprosy psihologii, 1990. №1, 38s*